

Stanowisko Komitetu Psychologii PAN w sprawie projektów ustaw o związkach partnerskich

(Druki 10-RPW-19403-2025 i 10-RPW-19567-2025)

Komitet Psychologii Polskiej Akademii Nauk z aprobatą odnosi się do przedłożonych projektów ustaw o związkach partnerskich, uznając je za ważny krok w kierunku realizacji zasady równego traktowania obywateli i obywaterek Rzeczypospolitej Polskiej. Projektowane rozwiązania mają istotne znaczenie nie tylko z perspektywy praw człowieka, ale także z punktu widzenia zdrowia psychicznego, integracji społecznej oraz jakości życia obywateli – a tym samym wpisują się w szeroko rozumiany interes publiczny.

Z perspektywy psychologii, dostępność prawnego uznania trwałych relacji partnerskich – w tym relacji osób tej samej płci – ma udokumentowany wpływ na dobrostan jednostek. Badania prowadzone w różnych krajach wskazują jednoznacznie, że brak możliwości formalizacji związku wiąże się z wyższym poziomem stresu mniejszościowego, nasileniem objawów depresyjnych i lękowych oraz obniżonym poczuciem bezpieczeństwa i przynależności (Hatzenbuehler et al., 2024). Zmiana regulacji prawnych umożliwiającą zawieranie związków partnerskich prowadzi natomiast do poprawy zdrowia psychicznego i funkcjonowania społecznego, co wykazano m.in. w badaniach brytyjskich i australijskich (Teo et al., 2022; Casey et al., 2020). Korzyści te mają charakter zarówno bezpośredni (dla osób nieheteronormatywnych), jak i pośredni – wpływając na klimat społeczny, poziom akceptacji oraz redukcję stygmatyzacji (Bawden et al., 2023).

Warto podkreślić, że przedłożone projekty ustaw dotyczą podstawowych kwestii cywilnoprawnych: warunków zawarcia i rozwiązania związku, praw i obowiązków partnerów, stosunków majątkowych oraz mechanizmów ochronnych w sytuacjach losowych – takich jak śmierć partnera lub choroba. Umożliwienie formalizacji związku partnerskiego osobom tej samej płci – przy jednoczesnym zachowaniu rozdzielności tej instytucji od instytucji małżeństwa – stanowi wyważone rozwiązanie odpowiadające zarówno potrzebom obywateli, jak i dotychczasowemu porządkowi prawnemu.

Z tego względu Komitet Psychologii PAN wyraża jednoznaczne poparcie dla proponowanych regulacji. Uważamy, że projektowane przepisy odzwierciedlają ustalenia badań psychologicznych dotyczących dobrostanu i integracji społecznej oraz odpowiadają na potrzeby obywateli, których związki pozostają dotąd poza systemem ochrony prawnej.

Jednocześnie, mając na uwadze cel, jakim jest stworzenie przepisów wspierających integrację społeczną i zdrowie publiczne, rekomendujemy rozważenie kilku uzupełnień. W pierwszej kolejności sugerujemy, by w uzasadnieniu ustaw wprost odwołać się do wyników badań psychologicznych dokumentujących pozytywny wpływ uznania związków partnerskich na zdrowie psychiczne, funkcjonowanie społeczne i poczucie sprawiedliwości obywatelskiej. Takie odniesienia zwiększą przejrzystość procesu legislacyjnego i potwierdzą zasadność projektowanych rozwiązań.

Ponadto postulujemy, aby równolegle z wdrażaniem ustawy zaplanowano komponent edukacyjno-szkoleniowy dla pracowników instytucji publicznych – w szczególności urzędów

stanu cywilnego, ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych – obejmujący zagadnienia równego traktowania, komunikacji z parami partnerskimi oraz rozpoznawania barier instytucjonalnych.

Wreszcie, proponowany termin wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2027 r.) wydaje się odległy, zwłaszcza w świetle pilności ochrony praw osób dotychczas wykluczonych z instytucjonalnych ram ochrony relacji. Sugerujemy rozważenie skrócenia *vacatio legis* – przy zachowaniu wystarczającego czasu na działania wdrożeniowe – tak, aby ustawa mogła zacząć przynosić realne skutki społeczne w perspektywie najbliższego roku.

Cytowane publikacje:

- Bawden, L., Gerace, A., Reynolds, A. C., & Anderson, J. R. (2023). Psychological and demographic predictors of support for same-sex marriage: an Australian survey. *Psychology & Sexuality*, 14(3), 474–494. <https://doi.org/10.1080/19419899.2022.2158363>
- Casey, L. J., Wootton, B. M., & McAloon, J. (2020). Mental health, minority stress, and the Australian Marriage Law postal survey: A longitudinal study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 90(5), 546–556. <https://doi.org/10.1037/ort0000450>
- Hatzenbuehler, M. L., Lattanner, M. R., McKetta, S., & Pachankis, J. E. (2024). Structural stigma and LGBTQ+ health: A narrative review of quantitative studies. *The Lancet Public Health*, 9(2), e109–e127. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(23\)00312-2](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(23)00312-2)
- Teo, C., Metheny, N., & Chum, A. (2022). Family support modifies the effect of changes to same-sex marriage legislation on LGB mental health: Evidence from a UK cohort study. *European Journal of Public Health*, 32(1), 35–40. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab139>